

Asia: VN/35716/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry:n lausunto koskien asiaa VN/35716/2025 Hallituksen esitykseksi laiksi puolustuskeksintöjen salassapidon turvaamisesta

Työ- ja elinkeinoministeriö on 19.5.2026 pyytänyt Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry:n lausuntoa otsikossa mainitusta asiasta. Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry (jäljempänä ”SPAY”) esittää lausuntonsa seuraavassa.

1. Yleistä

SPAY pitää ehdotettuja muutoksia pääosin perusteltuina ja kannatettavina. Esityksen tavoitteena on saattaa laki vastaamaan NATO-jäsenyyden myötä muuttunutta tilannetta sekä tukea kotimaisen maanpuolustusteollisuutta. SPAY:n näkemyksen mukaan tämä on tarpeellista.

2. Ehdotetun lain 1§ ja 3§: Edellytys jättää ensimmäinen patenttihakemus Suomessa – puolustuskeksinnön määritelmä

Ehdotetun 3 §:n mukaisesti ”Jos on varsin todennäköistä, että keksintö on puolustuskeksintö, patentinhakijan, jonka kotipaikka on Suomessa, tulee tehdä ensimmäinen patenttihakemus kansallisena patenttihakemuksena Patentti- ja rekisterihallitukselle”.

Ehdotetussa 1 §:ssä määritetään, että puolustuskeksintö on keksintö, jolla on suuri merkitys maanpuolustukselle ja jonka salassa pysyminen on maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä.

Ehdotetun 11 §:n mukaisesti 3 ja 10 § säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkominen on rangaistavaa. Ehdotettu 3 § kuitenkin koskee menettelyä ennen varsinaisen salauspäätöksen tekemistä. Hakijan tulisi yhdessä edustajansa kanssa kyetä päättämään, että onko keksinnöllä varsin todennäköisesti suuri merkitys maanpuolustukselle ja sen salaisena pysyminen maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä.

Hallituksen esityksen sivun 18 viidennen kappaleen mukaan ainoastaan pääesikunta kykenee viime kädessä arvioimaan sen, onko keksinnön salassa pitäminen maanpuolustuksen kannalta välttämätöntä. Arvioinnin mainitaan olevan lisäksi aina tapauskohtaista ja jossain määrin aikasidonnaista.

Samassa kappaleessa mainitaan, että ehdotetun 1 §:n 2 momentin mukaan Puolustusministeriön asetuksella voitaisiin kuitenkin säätää siitä, minkälaiset tuotteet, ohjelmistot ja teknologiat ovat yleisesti ottaen maanpuolustukselle merkityksellisiä.

SPAY katsoo, että tämän asetuksen säätäminen ja muiden ohjeiden antaminen asiassa on erityisen tärkeää. Tavanomaisesti lakien ja määräysten muuttuessa hakijat ja heidän edustajansa voivat oppia uuden käytännön viranomaispäätösten myötä. Puolustuskeksintöjen tapauksessa tämä ei ole mahdollista, koska edellä mainitusta sivun 18 kappaleesta käy ilmi, että arviointi on aina tapauskohtaista ja jossain määrin aikasidonnaista. Lisäksi salauspäätökset ovat luonnollisesti salaisia ja hallituksen esityksen mukaan harvinaisia. Tästä syystä tavanomainen kokemuksen kerryttäminen ei ole mahdollista. Lain tavoitteet mahdollistavan käytännön tunteminen on kuitenkin olennaista, jotta hakijat ja heidän edustajansa eivät vahingossa syyllisty rangaistavaan tekoon. Tämä ohjeistus olisi mahdollista toteuttaa esimerkiksi puolustuskeksinnöiksi todennäköisesti luokiteltavien teknologioiden listana, jolloin hakijat osaisivat jättää ensimmäisen patenttihakemuksensa Suomessa.

SPAY katsoo lisäksi, että ehdotetun 1 §:n ja 3 §:n perusteella keksintöä, jonka osalta on varsin todennäköistä, että keksintö on puolustuskeksintö, koskien ei voida ensimmäisenä hakemuksena tehdä hyödyllisyysmallihakemusta, koska patenttihakijan tulee tehdä ensimmäinen patenttihakemus kansallisena patenttihakemuksena Patentti- ja rekisterihallitukselle. SPAY kuitenkin ehdottaa, että hallituksen esityksessä tai laissa sanottaisiin selvästi, ettei puolustuskeksintöä koskien voida ensihakemuksena jättää hyödyllisyysmallihakemusta. SPAY pitää tätä olennaisena erityisesti hyödyllisyysmallihakemusten nopean rekisteröintimenettelyn ja patenttihakemuksia merkittävästi nopeamman julkiseksi tuleminen perusteella.

3. Ehdotetun lain 3§: Edellytys jättää ensimmäinen patenttihakemus Suomessa – hakija

Ehdotetun 3 §:n mukaisesti puolustuskeksinnön patentinhakijan, jonka kotipaikka on Suomessa, tulee tehdä ensimmäinen patenttihakemus kansallisena patenttihakemuksena Patentti- ja rekisterihallitukselle. Tämä poikkeaa nykyisestä Maanpuolustuskeksintölaista, jonka 2 §:n mukaan, jos on ilmeistä, että keksinnöllä pääasiallisesti on merkitystä maanpuolustukselle, ei Suomessa asuva keksijä tai hänen oikeudenomistajansa saa hakea tai oikeuttaa toista hakemaan keksintöön patenttia ulkomailla, ennen kuin siihen on haettu patenttia Suomessa ja ennen kuin kuusi kuukautta on kulunut siitä, kun patenttihakemus täällä tehtiin.

Nykyisin edellytys jättää ensihakemus Suomessa koskee siis keksintöjä, jolloin keksijä tai hänen oikeudenomistajansa asuu Suomessa. Ehdotetussa Puolustuskeksintölaissa tämä edellytys koskisi vain mikäli patentinhakijan kotipaikka on Suomessa.

SPAY katsoo, että tämä voi vaikeuttaa lain tarkoituksen toteutumista. Kansainvälisesti on hyväksytty se periaate, että konserneissa se yhtiö, joka maksaa konsernin toisen yhtiön kulut $\pm 5\%$ voi omistaa ko. toisessa yhtiössä syntyneet immateriaalioikeudet. Tämän perusteella tyypillisesti jos konsernin emoyhtiö maksaa tietyssä toisessa maassa olevan tytäryhtiön kulut (esim. jossa tehdään tuotekehitystä), on kaikki ko. tytäryhtiössä syntyneet immateriaalioikeudet, mukaan lukien patenttihakemukset jätetty emoyhtiön nimissä. Tämän periaatteen mukaisesti ulkomainen puolustusalan yritys, jolla on tuotekehitysyksikkö Suomessa, voi jättää patenttihakemuksen kyseisen ulkomaisen yrityksen nimissä. Tällöin tällaiset Suomessa tehdyt puolustusalan keksinnöt jäisivät ehdotetun Puolustuskeksintölain ulkopuolelle.

SPAY ehdottaa siksi, että 3 §:n sanamuoto muutetaan siten että se koskisi nimenomaisesti Suomessa tehtyjä keksintöjä. Tämä on myös tavallinen säädös useiden maiden patenttilaissa, koskien kaikkia keksintöjä jotka on tehty ko. maassa, ei vain puolustuskeksintöjä. Tällainen edellytys on esim. Yhdysvaltojen, Kiinan ja Venäjän patenttilaissa.

4. Ehdotetun lain 3§: Lupa jättää ensihakemus muualla

Ehdotetussa 3 §:ssä sanotaan myös ” Patentinhakija saa tehdä jatkohakemuksen ulkomaille tai alueellisiin patentinhakujärjestelmiin aikaisintaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun ensimmäinen patenttihakemus tehtiin Patentti- ja rekisterihallitukselle, jos Pääesikunta ei ennen sitä tee päätöstä keksinnön salassapidosta.”

SPAY katsoo, että olisi syytä kirjata lakiin mahdollisuus hakea poikkeuslupaa jättää ensimmäinen patenttihakemus Suomen ulkopuolella. Tällainen ns. Foreign Filing License on mahdollista hakea esim. Yhdysvalloissa, Intiassa ja Kiinassa.

Poikkeuslupajärjestelmä olisi erittäin hyödyllinen erityisesti niissä tilanteissa, missä keksintö on syntynyt useassa eri maassa työskentelevän keksijän yhteistyönä. Nykyisin on tavanomaista, että kansainvälisessä yrityksessä keksintöjä tehdään globaaleina tiiminä. Siten saman keksinnön syntymiseen voi osallistua keksijöitä useista eri maista. Tällöin syntyy ongelma, jos kahden keksijän kotimaa edellyttää hakemuksen jättämistä ko. maassa. Hakija joutuisi tällöin rikkomaan jommankumman maan lakia. Siksi useissa maissa on mahdollisuus anoa poikkeuslupaa jättää ensihakemus ulkomailla.

Käytännössä tällaisen poikkeusluvan hakeminen tapahtuu niin, että patenttivirastolle, eli Suomessa Patentti- ja rekisterihallitukselle jätettäisiin kopio valmiista patenttihakemuksesta ja pyyntö poikkeusluvasta jättää ensihakemus muualla. Tästä poikkeusluvan pyytämisestä voisi pyytää viranomaismaksun. Toivottavaa olisi, että tällaiset poikkeuslupahakemukset käsiteltäisiin erittäin nopeasti. Näin eivät hakijan patenttioikeudet vaarantuisi, kun ensihakemuksen jättämiseen ei tulisi pitkää viivettä. Vertailun vuoksi esim. Yhdysvalloissa voi jättää ns. kiireisen FFL-anomuksen (expedited FFL application), jonka USPTO tällöin käsittelee ja myöntää 1-3 päivän sisällä, usein vuorokauden sisällä.

SPAY katsoo, että Puolustuslain harmonisointi monen muun maan patenttilain kanssa tältä osin niin että poikkeusluvan hakeminen olisi mahdollista olisi eduksi ja sillä vältettäisiin ongelmat, kun keksinnön on tehnyt eri maissa asuvat ja työskentelevät keksijät.

5. Yhteenveto

Yhteenvetona esitämme seuraavaa:

- Kannatamme ehdotettuja muutoksia pääosin.
- Kannatamme Puolustusministeriön asetuksen tai muun ohjeistuksen laatimista mahdollisimman pian uuden lain voimaantultua.
- Suosittelemme huomioimaan 3 §:ssä tilanteet, joissa keksintö tehdään Suomessa, mutta hakijan kotipaikka ei ole Suomi. Suosittelemme erityisesti huomioimaan tilanteet, joissa keksintö tehdään useissa eri maissa asuvien keksijöiden toimesta. Lisäksi suosittelemme täsmentämään hallituksen esityksessä tai laissa, ettei todennäköistä puolustuskeksintöä koskeva ensihakemus voi olla hyödyllisyysmallihakemus.
- Ehdotamme poikkeuslupajärjestelmän kirjaamista lakiin.

Tampereella 29. kesäkuuta 2026

Kunnioittavasti,

Mikkilä Sini-Maaria
Suomen Patenttiasiamiesyhdistys ry